

Dorota Komorowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ROZWÓJ PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ I RYNKU ŻYWNOSCI EKOLOGICZNEJ NA ŚWIECIE

DEVELOPMENT OF ORGANIC PRODUCTION AND ORGANIC FOOD MARKET IN THE WORLD

Słowa kluczowe: rolnictwo ekologiczne, produkcja ekologiczna, rynek żywności ekologicznej

Key words: organic farming, organic production, organic food market

Abstrakt. Celem opracowania jest przedstawienie rozmiarów oraz tempa rozwoju produkcji ekologicznej i rynku żywności ekologicznej na świecie. Największe powierzchnie użytków rolnych zagospodarowywane metodami ekologicznymi znajdują się w Australii, Europie oraz Ameryce Południowej, natomiast rynek żywności ekologicznej jest największy w zamożnych krajach Ameryki Północnej i Europy Zachodniej oraz w Japonii i sukcesywnie rozwija się. Stwarza to możliwości rozwoju produkcji rolniczej wytwarzanej metodami ekologicznymi. Produkcja żywności ekologicznej rozwija się zarówno w krajach wysoko rozwiniętych, jak i w krajach rozwijających się, które w rozwoju tego typu produkcji upatrują możliwości eksportowe, a zarazem szansę zagospodarowania nadwyżek siły roboczej, wzrostu dochodów i rozwoju ubogich gospodarstw rolnych.

Wstęp

We współczesnym rolnictwie najczęściej wyróżnia się trzy systemy gospodarowania: konwencjonalny, ekologiczny i integrowany. Kryterium wyróżnienia systemów stanowi stopień uzależnienia rolnictwa od przemysłowych środków produkcji oraz możliwość realizacji celów rozwoju zrównoważonego przez ten obszar gospodarki [Kuś, Stalenga 2006], ponieważ rolnictwo jest jednym z głównych dysponentów środowiska naturalnego [Krasowicz 2005]. Ekologiczny system gospodarowania w rolnictwie oparty jest na środkach produkcji pochodzenia biologicznego i mineralnego nieprzetworzonych technologicznie, czyli wyklucza stosowanie środków chemicznych [Runowski 1996]. Warunkuje to wysoką jakość produktów gwarantowaną procesami certyfikacji i kontroli gospodarstw ekologicznych [Kowalska 2011] oraz pielęgnację i ochronę środowiska przyrodniczego.

W ekologicznym systemie gospodarowania przywiązuje się dużą uwagę do doboru uprawianych roślin i płodozmianu oraz nawożenia organicznego, co poprawia właściwości fizykochemiczne gleb i zwiększa zawartość próchnicy w glebach [Tyburski, Żakowska-Biemans 2007]. Zatem przyczynia się do poprawy żyzności i urodzajności gleb, dlatego system ten sprzyja gospodarowaniu zasobami ziemi niskiej jakości. Na glebach niższej jakości w systemie tym można również uzyskać stosunkowo duże plony w porównaniu do systemu konwencjonalnego [Kuś, Stalenga 2007], co w połączeniu z wyższymi cenami uzyskiwanymi za produkty ekologiczne [Gulbicka 2007] pozwala także realizować cel ekonomiczny działalności gospodarstw ekologicznych.

Rosnące oczekiwania konsumentów w zakresie jakości i walorów prozdrowotnych żywności powodują rozwój popytu na produkty ekologiczne, a zarazem możliwości rozwoju produkcji rolniczej wytwarzanej metodami ekologicznymi. Celem opracowania jest przedstawienie rozmiarów oraz tempa rozwoju produkcji ekologicznej i rynku żywności ekologicznej na świecie na podstawie dostępnych danych statystycznych dotyczących rolnictwa ekologicznego i rynku produktów ekologicznych.

Rozwój produkcji ekologicznej

Regiony świata o największych obszarach użytków rolnych (UR) zagospodarowywanych metodami ekologicznymi to Oceania, Europa i Ameryka Południowa. Powierzchnia upraw ekologicznych w Oceanii w 2012 roku stanowiła 32% (12,2 mln ha) światowej powierzchni UR zagospodarowywanych pod uprawy ekologiczne (37,5 mln ha), w Europie – 30% (11,2 mln ha), a w Ameryce Południowej – 18% (6,8 mln ha).

W regionie Oceanii powierzchnia UR zagospodarowywanych metodami ekologicznymi od lat utrzymuje się na tym samym poziomie i jest zlokalizowana przede wszystkim w Australii (12,0 mln ha w 2012 roku). Specyficzne warunki klimatyczne w tym kraju powodują, że przeważająca część tej powierzchni (ponad 90%) jest zagospodarowana pod pastwiska dla potrzeb ekologicznej produkcji zwierzęcej, zwłaszcza żywca wołowego i baraniego. W Europie obserwuje się duże zainteresowanie rozwojem produkcji rolniczej wytwarzanej metodami ekologicznymi, natomiast w Ameryce Południowej w ostatnim okresie odnotowano spadek powierzchni UR zagospodarowanych pod uprawy ekologiczne (tab. 1). Rolnictwo ekologiczne sukcesywnie rozwija się w Ameryce Północnej, a dokładnie w Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie oraz w Azji i w Afryce.

Udział powierzchni upraw ekologicznych w ogólnej powierzchni UR na świecie, czyli ekologicznego gospodarowania zasobami ziemi w rolnictwie jest niewielki. W 2012 roku wynosił około 1%, a największy był w Oceanii (2,9%) i w Europie (2,3%), zwłaszcza w krajach Unii Europejskiej (5,6%).

Powierzchnia UR zagospodarowywanych metodami ekologicznymi przeznaczona pod uprawy polowe na świecie w 2012 roku wyniosła 7,5 mln ha (20%), zagospodarowana pod uprawy trwałe 3,2 mln ha (9%), a pod trwałe użytki zielone (TUZ) 22,5 mln ha (60%). Ponad połowa ekologicznych TUZ jest zlokalizowana w Australii, duże powierzchnie są także w Ameryce Południowej.

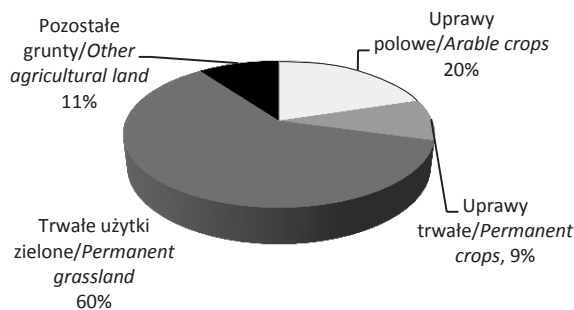
Tabela 1. Powierzchnia użytków rolnych zagospodarowywanych metodami ekologicznymi na świecie w latach 2000-2012

Table 1. Area of agricultural land cultivated with the use of organic methods in the world in the years 2000-2012

Region/Region	Powierzchnia użytków rolnych/Area of agricultural land [mln ha]									
	2000	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2011	2012	
Oceania/Oceania	5,3	6,3	12,2	12,3	12,1	12,2	12,1	12,2	12,2	
Europa/Europe	4,5	5,8	6,4	7,3	8,3	9,3	10,0	10,6	11,2	
Ameryka Południowa/ South America	3,9	5,8	5,2	5,0	7,2	7,7	7,6	6,9	6,8	
Azja/Asia	0,1	0,4	3,8	3,0	3,4	3,6	2,8	3,6	3,2	
Ameryka Północna/ North America	1,1	1,3	1,7	1,8	2,6	2,7	2,7	2,8	3,0	
Afryka/Africa	0,1	0,3	0,5	0,7	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	
Razem/Total	15,0	19,9	29,8	30,1	34,4	36,4	36,3	37,2	37,5	

Źródło: opracowanie własne na podstawie [The World of Organic ...2002-2014]

Source: own study based on [The World of Organic ...2002-2014]



Rysunek 1. Struktura zagospodarowania powierzchni użytków rolnych pod uprawy ekologiczne na świecie w 2012 roku

Figure 1. Structure of agricultural land cultivation for organic farming in the world in 2012

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

W 2012 roku w porównaniu do 2004 roku¹ powierzchnia ekologicznych upraw polowych na świecie wzrosła ponaddwukrotnie, plantacji trwałych – 2,5-krotnie, a TUZ – tylko o 3% (tab. 2). Zatem wyraźnie zwiększa się powierzchnia UR zagospodarowywanych pod ekologiczne uprawy polowe i trwałe, zwłaszcza pod uprawy trwałe.

Powierzchnia ekologicznych upraw polowych obejmuje powierzchnię uprawy zbóż, warzyw, roślin białkowych, oleistych, ziemniaków, buraków cukrowych i roślin pastewnych. Ponadto do tej grupy upraw zalicza się także powierzchnię uprawy truskawek. Przeważająca część całkowitej powierzchni ekologicznych upraw polowych jest zlokalizowana w Europie (ponad 60%), znaczące powierzchnie są także w Azji (ponad 17%) i w Ameryce Północnej (ponad 15%).

W Europie zlokalizowane jest ponad 70% powierzchni ekologicznej uprawy zbóż, a 20% w Ameryce Północnej. Ekologiczna uprawa zbóż w 2012 roku była prowadzona na powierzchni 2,65 mln ha i stanowiła 36% powierzchni ekologicznych upraw polowych na świecie (rys. 2). Największe powierzchnie ekologicznej uprawy zbóż są w takich krajach, jak: Stany Zjednoczone (0,33 mln ha), Włochy (0,21 mln ha), Niemcy (0,20 mln ha), Kanada (0,20 mln ha), Turcja (0,20 mln ha), Hiszpania (0,17 mln ha), Francja (0,13 mln ha), Ukraina (0,13 mln ha) oraz Polska (0,12 mln ha). Dominującą pozycję w obrębie gatunków uprawianych zbóż zajmuje pszenica (ponad 40% powierzchni uprawy). Ponad 10-procentowy udział w powierzchni ekologicznej uprawy zbóż ma owies i jęczmień, prawie 10% stanowi kukurydza, 7% żyto, 4% pszenżyto, a 3% ryż.

Połowa powierzchni ekologicznej uprawy warzyw jest zlokalizowana w Europie, 25% w Ameryce Północnej, a 20% w Ameryce Południowej. Ekologiczna uprawa warzyw w 2012 roku była prowadzona na powierzchni 0,24 mln ha i stanowiła ponad 3% powierzchni ekologicznych

Tabela 2. Powierzchnia użytków rolnych zagospodarowywanych pod uprawy ekologiczne na świecie w latach 2004-2012

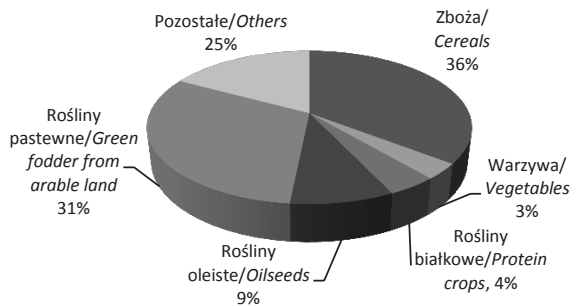
Table 2. Area of agricultural land utilised for organic farming in the world in the years 2004-2012

Rodzaj uprawy/Type of plant cultivation	Powierzchnia użytków rolnych/Area of agricultural land [mln ha]									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Uprawy polowe/Arable crops	3,4	4,0	4,3	4,6	4,9	5,6	6,1	7,2	7,5	
Uprawy trwałe /Permanent crops	0,9	1,2	1,4	1,9	2,0	2,5	2,6	2,9	3,2	
Trwałe użytki zielone/Permanent grassland	21,8	20,0	20,4	20,0	22,3	22,9	22,9	22,6	22,5	

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

upraw polowych na świecie (rys. 2). W porównaniu do 2004 roku powierzchnia ekologicznej uprawy warzyw podwoiła się. Najwięcej ekologicznych warzyw uprawia się w Stanach Zjednoczonych (60 tys. ha), w Meksyku (47 tys. ha), we Włoszech (21 tys. ha), we Francji (14 tys. ha), w Niemczech (11 tys. ha), w Wielkiej Brytanii (11 tys. ha), w Hiszpanii (10 tys. ha) oraz w Polsce (9,4 tys. ha). Największy udział powierzchni ekologicznej uprawy warzyw w całkowitej powierzchni uprawy warzyw jest w Danii (prawie 22%), Austrii (ponad 16%), Szwajcarii (ponad



Rysunek 2. Struktura powierzchni ekologicznych upraw polowych na świecie w 2012 roku

Figure 2. Share of land used for organic arable crops in the world in 2012

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

¹ W 2004 roku, po raz pierwszy zebrano dane dotyczące powierzchni upraw ekologicznych na świecie.

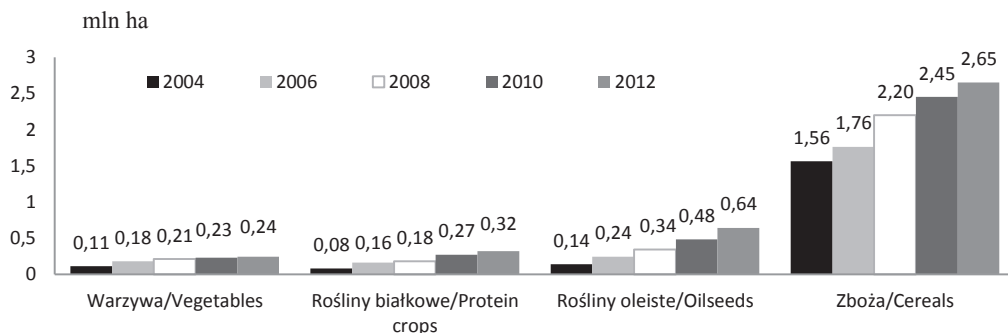
11%), Niemczech (prawie 10%), Wielkiej Brytanii (10,3%), Stanach Zjednoczonych (7,4%), Meksyku (7,3%), we Francji (6,2%), Holandii (6,0%) oraz Polsce (5,9%).

Ekologiczna uprawa roślin białkowych w analizowanym roku była prowadzona na powierzchni 0,32 mln ha i stanowiła ponad 4% powierzchni ekologicznych upraw polowych na świecie. Prawie 80% powierzchni ekologicznej uprawy roślin białkowych jest zlokalizowane w Europie, a 15% w Ameryce Północnej. W 2012 roku w porównaniu do 2004 roku powierzchnia ekologicznej uprawy roślin białkowych wzrosła 4-krotnie (rys. 3). Największe powierzchnie tej uprawy znajdują się we Francji, w Hiszpanii (po ponad 45 tys. ha), w Niemczech, we Włoszech, na Litwie, w Kanadzie (po ponad 20 tys. ha) oraz w Stanach Zjednoczonych (prawie 20 tys. ha). Udział powierzchni ekologicznej uprawy roślin białkowych w całkowitej powierzchni uprawy roślin białkowych jest bardzo duży w takich krajach, jak Litwa (ponad 60%), Austria (prawie 60%), Finlandia (56%), Dania (prawie 40%), Szwecja (30%), Włochy (30%), Grecja (24%), Luksemburg (24%) oraz Niemcy (23%).

Ekologiczna uprawa roślin oleistych obejmuje głównie uprawę soi (ponad 40%), słonecznika (20%), rzepaku i rzepiku (11%), sezamu (10%) oraz siemienia lnianego (10%). Prawie 40% powierzchni uprawy roślin oleistych metodami ekologicznymi jest zlokalizowane w Azji, ok. 30% w Europie, a prawie 20% w Ameryce Północnej. Ekologiczna uprawa roślin oleistych w 2012 roku zajmowała powierzchnię 0,64 mln ha i stanowiła prawie 9% powierzchni upraw polowych na świecie. W porównaniu do 2004 roku powierzchnia tej uprawy wzrosła 4,5-krotnie. Największe powierzchnie ekologicznej uprawy roślin oleistych są w Chinach (150 tys. ha), w Kazachstanie (83 tys. ha), w Stanach Zjednoczonych (72 tys. ha), w Kanadzie (48 tys. ha), w Rumunii (44 tys. ha), na Ukrainie (39 tys. ha) i we Francji (27 tys. ha). Największy udział powierzchni ekologicznej uprawy roślin oleistych w całkowitej powierzchni uprawy roślin oleistych jest w takich krajach, jak Peru (ponad 20%, głównie soi i orzechów ziemnych), Salwador (15%, głównie sezamu), Austria (10%, głównie soi i słonecznika), Izrael (6%, głównie jojoba), Kazachstan (6%, głównie rzepaku i siemienia lnianego).

Powierzchnia ekologicznych upraw trwałych na świecie obejmuje powierzchnię plantacji kawy, kakaowca, herbaty, powierzchnię gajów oliwnych, plantacji winogron, plantacji drzew i krzewów owocowych do produkcji owoców strefy umiarkowanej (jabłonie, grusze, śliwy, czereśnie, wiśnie, brzoskwinie, morele, maliny, porzeczki), plantacji orzechów, owoców tropikalnych, cytrusowych i roślin leczniczych. Jedna trzecia powierzchni ekologicznych upraw trwałych jest zlokalizowana w Europie, 25% w Ameryce Południowej, 18% w Azji, 17% w Afryce.

Największą powierzchnią ekologicznych upraw trwałych zajmują plantacje kawy. W 2012 roku ich powierzchnia wyniosła 0,70 mln ha i stanowiła 22% powierzchni ekologicznych upraw trwałych na świecie (rys. 4). Ponad 60% powierzchni ekologicznych plantacji kawy jest zlokalizowane w Ame-



Rysunek 3. Rozwój powierzchni wybranych ekologicznych upraw polowych na świecie w latach 2004-2012
Figure 3. Increase in the area of selected organic arable crops cultivation in the world in the years 2004-2012

Źródło: jak w tab. 1

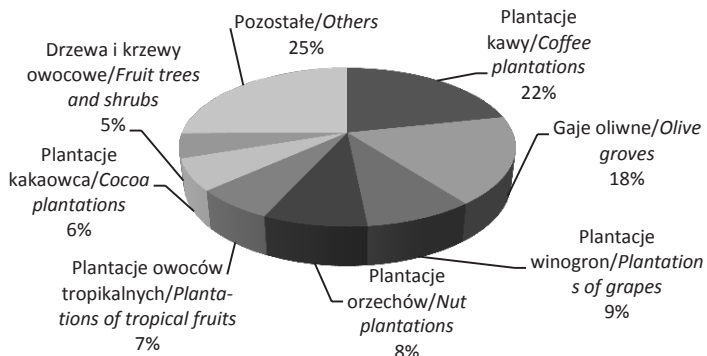
Source: see tab. 1

Rysunek 4. Struktura powierzchni ekologicznych upraw trwałych na świecie w 2012 roku

Figure 4. Share of areas covered by organic permanent crops in the world in 2012

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1



ryce Południowej, a prawie 30% w Afryce. W 2012 roku w porównaniu do 2004 roku powierzchnia ekologicznych plantacji kawy wzrosła 4-krotnie (rys. 5). Największe powierzchnie tych plantacji znajdują się w Meksyku (0,24 mln ha), Etiopii (0,15 mln ha) i Peru (0,10 mln ha). Największy udział powierzchni ekologicznych plantacji kawy w całkowitej powierzchni uprawy kawy jest w takich krajach, jak Boliwia (47%), Nepal (46%), Timor-Leste (45%), Meksyk (35%) oraz Etiopia (30%).

Drugie miejsce pod względem udziału w powierzchni upraw trwałych ma powierzchnia ekologicznych gaj oliwnych. W 2012 roku powierzchnia ta wynosiła 0,58 mln ha i stanowiła ponad 18% powierzchni upraw trwałych na świecie (rys. 4). Prawie 80% powierzchni ekologicznych gaj oliwnych jest zlokalizowane w Europie, a prawie 20% w Afryce. Największe powierzchnie ekologicznych gaj oliwnych są zlokalizowane w Hiszpanii (168 tys. ha), we Włoszech (165 tys. ha) i w Tunezji (101 tys. ha). Powierzchnia ekologicznych gaj oliwnych w Hiszpanii stanowi prawie 30% powierzchni ekologicznych gaj oliwnych na świecie, we Włoszech odpowiednio 29%, a w Tunezji prawie 18%. Znaczące powierzchnie ekologicznej uprawy oliwek są ponadto w Grecji (63 tys. ha), Turcji (36 tys. ha) i Portugalii (17 tys. ha). Największy udział powierzchni ekologicznej uprawy oliwek w całkowitej powierzchni uprawy oliwek jest na Malcie (64%), we Francji (25%), w Słowenii (21%), w Urugwaju (16%) oraz we Włoszech (14%).

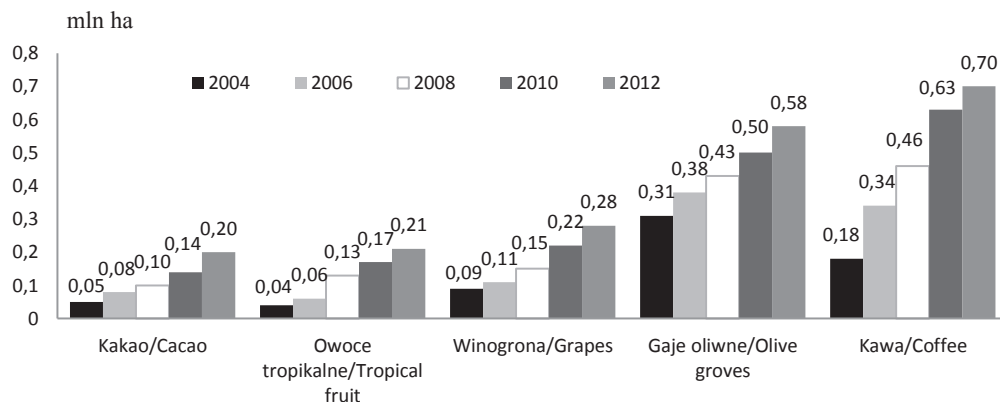
Ekologiczne plantacje winogron są zlokalizowane przede wszystkim w Europie – 85% powierzchni ekologicznych plantacji winogron na świecie. Pozostałe powierzchnie są usytuowane w Ameryce Południowej (9%) i Północnej (6%). W 2012 roku ekologiczna uprawa winogron była prowadzona na powierzchni 0,28 mln ha i stanowiła prawie 9% powierzchni upraw trwałych na świecie (rys. 4). W porównaniu do 2004 roku wzrosła ponad 3-krotnie. Największe powierzchnie ekologicznej uprawy winogron znajdują się w Hiszpanii (81 tys. ha), we Francji (65 tys. ha) i we Włoszech (57 tys. ha). Powierzchnia ekologicznych plantacji winogron w Hiszpanii stanowi prawie 30% powierzchni ekologicznych plantacji winogron na świecie, we Francji odpowiednio 23%, we Włoszech 20%. Znaczące powierzchnie ekologicznej uprawy winogron są ponadto w Stanach Zjednoczonych (15,6 tys. ha), Niemczech (7,4 tys. ha), Turcji (6,6 tys. ha) i Argentynie (5,4 tys. ha).

Ekologiczne plantacje owoców tropikalnych obejmują głównie plantacje bananów (prawie 40%), awokado (ponad 20%), mango (10%), fig (8%), ananasów (2%) oraz owoców kiwi (2%). Ponad 60% powierzchni ekologicznych plantacji owoców tropikalnych jest zlokalizowane w Ameryce Południowej, prawie 20% w Azji i ponad 10% w Afryce. Ekologiczne plantacje owoców tropikalnych w 2012 roku zajmowały powierzchnię 0,21 mln ha i stanowiły prawie 7% powierzchni upraw trwałych na świecie. W porównaniu do 2004 roku powierzchnia tych plantacji wzrosła prawie 5-krotnie (rys. 5). Największe powierzchnie ekologicznych plantacji owoców tropikalnych są w Meksyku (prawie 60 tys. ha, głównie mango i awokado), na Dominikanie (prawie 30 tys. ha, głównie banany), na Filipinach (25 tys. ha), w Ekwadorze (12 tys. ha) oraz w Turcji (11 tys. ha). Największy udział powierzchni ekologicznej uprawy owoców tropikalnych w całkowitej powierzchni uprawy owoców tropikalnych jest na Dominikanie (26%), we Francji (20%, głównie kiwi) oraz w Panamie (20%).

Ekologiczne plantacje kakaowca są zlokalizowane przede wszystkim w Ameryce Południowej – prawie 90% powierzchni ekologicznych plantacji kakaowca na świecie. Pozostałe powierzchnie są usytuowane w Afryce (ponad 10%) i Azji (0,1%). W 2012 roku ekologiczna uprawa kakaowca była prowadzona na powierzchni 0,20 mln ha i stanowiła prawie 6% powierzchni upraw trwałych na świecie (rys. 4). W porównaniu do 2004 roku powierzchnia tej uprawy wzrosła 4-krotnie. Największe powierzchnie ekologicznej uprawy kakaowca znajdują się na Dominikanie – 0,12 mln ha, tj. 60% całkowitej powierzchni ekologicznych plantacji kakaowca. Ponadto znaczące powierzchnie tej uprawy są w Meksyku (20 tys. ha), Peru (14 tys. ha), Ekwadorze (12 tys. ha), Ghanie (8 tys. ha), Boliwii (8 tys. ha) oraz Nigerii (5 tys. ha). Udział powierzchni ekologicznych plantacji kakaowca w całkowitej powierzchni plantacji kakaowca jest bardzo duży w takich krajach, jak Boliwia (87%), Dominikana (77%), Nikaragua (58%), Tanzania (36%), Meksyk (32%), Madagaskar (26%) oraz Honduras (26%).

Ekologiczne plantacje drzew i krzewów owocowych do produkcji owoców strefy umiarkowanej obejmują głównie plantacje jabłoni (ponad 50%), grusz (7%), śliw (7%), wiśni (7%), moreli (7%) oraz brzoskwiń i nektarynek (5%). Prawie 80% powierzchni tych plantacji zlokalizowane jest w Europie, a ponad 10% w Ameryce Północnej. W 2012 roku plantacje te zajmowały powierzchnię 0,16 mln ha i stanowiły 5% powierzchni upraw trwałych na świecie (rys. 4). W porównaniu do 2004 roku powierzchnia tych plantacji wzrosła prawie 3-krotnie. Największe powierzchnie ekologicznych plantacji drzew i krzewów owocowych do produkcji owoców strefy umiarkowanej są zlokalizowane w Polsce. W 2012 roku powierzchnie te oszacowano na 42 tys. ha, tj. 27% powierzchni ekologicznych plantacji drzew i krzewów owocowych na świecie. W obrębie tych plantacji w Polsce dominują plantacje jabłoni, które stanowią ponad 40% powierzchni ekologicznych plantacji jabłoni na świecie. Do znaczących producentów ekologicznych owoców strefy umiarkowanej należą także Włochy, Stany Zjednoczone (po 18 tys. ha), Turcja (12 tys. ha), Francja (10 tys. ha), Niemcy (7 tys. ha) oraz Czechy (6 tys. ha). Największy udział powierzchni ekologicznych plantacji drzew i krzewów owocowych w całkowitej powierzchni plantacji drzew i krzewów owocowych do produkcji owoców strefy umiarkowanej jest w takich krajach, jak Czechy (34%), Polska (16%), Niemcy (14%), Łotwa (14%), Estonia (13%) oraz Finlandia (13%).

Należy podkreślić, że do ekologicznych upraw trwałych należą także duże powierzchnie plantacji orzechów (0,27 mln ha), których przeważająca część znajduje się w Europie (0,17 mln ha), zwłaszcza w Hiszpanii i we Włoszech oraz plantacje herbaty (prawie 0,10 mln ha), głównie w Chinach. Ponadto znaczące powierzchnie zajmują ekologiczne plantacje owoców cytrusowych (66 tys. ha), zwłaszcza we Włoszech, w Meksyku, w Stanach Zjednoczonych, Ghanie i w Hiszpanii. Przeważający udział w powierzchni ekologicznych plantacji owoców cytrusowych mają plantacje pomarańczy (55%), plantacje cytryn i limonek zajmują 12% tej powierzchni, a grejpfrutów 1%.



Rysunek 5. Rozwój powierzchni wybranych ekologicznych upraw trwałych na świecie w latach 2004–2012
 Figure 5. Increase in the area of selected organic permanent crops in the world in the years 2004–2012

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

Rozwój rynku żywności ekologicznej

Rynek żywności ekologicznej na świecie rozwija się w wielu krajach, ale przede wszystkim w krajach zamożnych, ponieważ ceny produktów ekologicznych są na ogół wyraźnie wyższe niż produktów konwencjonalnych [Łuczka-Bakuła 2007, Runowski 2012]. Regiony świata o największym udziale w rynku żywności ekologicznej to Ameryka Północna (50% w 2012 roku) i Europa (45%). Pozostałe regiony, mimo dużego areалу użytków rolnych zagospodarowywanych metodami ekologicznymi (tab. 1), mają niewielki udział w rynku żywności ekologicznej (łącznie 5%), a swoją produkcję kierują głównie na eksport do zamożnych krajów Ameryki Północnej i Europy Zachodniej oraz Japonii.

W 2012 roku światowy rynek żywności ekologicznej był oszacowany na 63,8 mld USD (ok. 50 mld euro). W porównaniu z 2000 rokiem obrotu na tym rynku wzrosły 3,5-krotnie. Obroty na rynku europejskim w tym okresie wzrosły prawie 4-krotnie, natomiast wartość sprzedaży produktów ekologicznych w regionie Ameryki Północnej, a dokładniej w Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie w tym samym czasie wzrosła ponad 3-krotnie. Jednak w ostatnim okresie ma miejsce szybsze tempo rozwoju sprzedaży żywności ekologicznej w regionie Ameryki Północnej niż Europy (tab. 3).

Tabela 3. Rozwój rynku żywności ekologicznej na świecie w latach 2000-2012

Table 3. Organic food market development in the world in the period 2000-2012

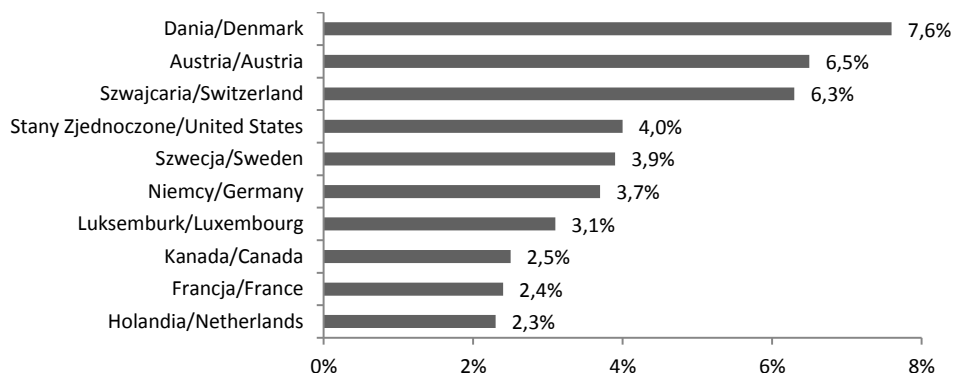
Region/Region	Rynek żywności ekologicznej [mld USD]/Organic food market [bln USD]								
	2000	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2011	2012
Świat/World	17,9	23,1	27,8	38,6	50,9	54,9	59,1	62,8	63,8
Ameryka Północna/ North America	10,0	11,8	13,0	17,3	23,0	26,3	28,6	31,3	32,0
Europa/Europe	7,4	10,5	13,7	20,0	26,0	26,3	28,0	28,8	29,0
Pozostałe/Others	0,5	0,8	1,1	1,3	1,9	2,3	2,5	2,7	2,8

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

Wśród krajów o największym wewnętrznym rynku żywności ekologicznej na świecie są przede wszystkim Stany Zjednoczone, w których rynek ten w 2012 roku był oszacowany na 22,6 mld euro, czyli stanowił prawie połowę wartości obrotów całego rynku (45%). Drugie miejsce pod względem wielkości rynku żywności ekologicznej zajmują Niemcy, w których obroty na tym rynku w analizowanym roku osiągnęły wartość 7,0 mld euro (14% światowego rynku), a trzecią pozycję Francja, w której rynek ten w 2012 roku oszacowano na 4,0 mld euro (8% całego rynku). Do krajów o znaczącym rynku żywności ekologicznej na świecie należy ponadto Kanada, Wielka Brytania, Włochy, Szwajcaria, Austria, Japonia oraz Hiszpania.

Wśród produktów najchętniej kupowanych na ekologicznym rynku żywnościowym dominującą pozycję zajmują świeże owoce i warzywa. Mają one zdecydowanie większy udział w rynku produktów ekologicznych niż konwencjonalnych. W Stanach Zjednoczonych połowę obrotów na rynku produktów ekologicznych stanowią właśnie owoce i warzywa. W Europie, w zależności od kraju, udział owoców i warzyw w ekologicznym rynku żywnościowym kształtuje się na poziomie od 20% do ponad 30%. Owoce i warzywa mają duży udział w rynku produktów ekologicznych we Włoszech, w Irlandii, w Norwegii, w Szwecji oraz w Niemczech. Produkty zwierzęce, szczególnie mleko i przetwory mleczne, ale także jaja, mają większy udział w europejskim rynku żywności ekologicznej niż USA. Wartość sprzedaży mleka i przetworów mlecznych stanowi około 30% obrotów na europejskim rynku [Willer i in. 2013]. Ponadto sprzedaż mięsa i wyrobów mięsnych ma znaczący udział w europejskim rynku, zwłaszcza w Belgii, Holandii, Finlandii oraz we Francji (ok. 10% rynku produktów ekologicznych w tych krajach). W asortymencie produktów ekologicznych ważną rolę odgrywają ponadto produkty zbożowe, szczególnie te, które są łatwe w przechowywaniu i sprzedaży, ale także pieczywo.



Rysunek 6. Kraje o największym udziale rynku żywności ekologicznej w krajowym rynku żywnościowym w 2012 roku

Figure 6. Countries with the biggest share of organic food market in the domestic food market in 2012

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

Wśród krajów o największym udziale rynku żywności ekologicznej w krajowym rynku żywnościowym są kraje europejskie, takie jak: Dania (7,6%), Austria (6,5%), Szwajcaria (6,3%), Szwecja (3,9%), Niemcy (3,7%) oraz Stany Zjednoczone (4,0%). Znaczący udział produktów ekologicznych w rynku żywnościowym notuje się także w Luksemburgu, w Kanadzie, we Francji i Holandii (rys. 6). W Polsce sięga on zaledwie 0,2%, dlatego duża część krajowej produkcji (szacuje się, że ok. 50%) jest kierowana na eksport. Przyczyny niewielkiego udziału rynku żywności ekologicznej w polskim rynku żywnościowym to przede wszystkim relatywnie niższy poziom zamożności polskiego społeczeństwa oraz zaufanie i przekonanie do krajowej żywności konwencjonalnej, które wynika z niskiego poziomu chemizacji naszego rolnictwa. Z tego też względu polska żywność konwencjonalna cieszy się także uznaniem na rynkach innych krajów i rośnie jej eksport.

Podsumowanie i wnioski

Największe powierzchnie użytków rolnych zagospodarowywanych metodami ekologicznymi znajdują się w Australii, Europie oraz Ameryce Południowej, natomiast największy rynek żywności ekologicznej jest zlokalizowany w zamożnych krajach Ameryki Północnej i Europy Zachodniej oraz w Japonii i wciąż się rozwija. Stwarza to możliwości rozwoju produkcji rolniczej wytwarzanej metodami ekologicznymi i dlatego wyraźnie zwiększa się powierzchnia ekologicznych upraw polowych i trwałych, zwłaszcza upraw trwałych. Produkcja żywności ekologicznej rozwija się zarówno w krajach wysoko rozwiniętych, jak i w krajach rozwijających się, które w rozwoju tego typu produkcji upatrują możliwości eksportowe, zwłaszcza obiecujący kierunek eksportu do krajów wysoko rozwiniętych, a zarazem szansę zagospodarowania nadwyżek siły roboczej, wzrostu dochodów i rozwoju ubogich gospodarstw rolnych [Willer, Yussefi 2007]. Między innymi z tych względów rozwija się także produkcja żywności ekologicznej w Polsce, w tym ekologicznych owoców i warzyw, której rozmiary mają już znaczący udział w krajowej produkcji owoców i warzyw. Warunkuje to lepsze wykorzystanie zasobów pracy oraz stwarza perspektywę rozwoju dla wielu gospodarstw rolnych, ponieważ wśród produktów najchętniej kupowanych na ekologicznym rynku żywnościowym dominującą pozycję zajmują owoce i warzywa.

Literatura

- Gulbicka B. 2007: *Rynek żywności ekologicznej*, [w:] B. Gulbicka, M. Kwasek (red.), *Wpływ globalizacji na wyżywienie ludności w Polsce*, Program wieloletni 2005-2009, nr 75, IERiGŻ-PIB, Warszawa, 54-59.
- Kowalska A. 2011: *Food quality and its conditionings*, Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia, nr 10(4), 43-54.
- Kuś J., Stalenga J. 2006: *Perspektywy rozwoju różnych systemów produkcji rolniczej w Polsce*, Biuletyn Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin, nr 242, IHAR-PIB, 15-25.
- Kuś J., Stalenga J. 2007: *Rolnictwo ekologiczne w Europie i Polsce*, [w:] *Możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce*, Studia i Raporty IUNG-PIB, z. 6, IUNG-PIB Puławy, 9-19.
- Krasowicz S. 2005: *Cechy rolnictwa zrównoważonego*, [w:] J. Zegar (red.), *Koncepcja badań nad rolnictwem społecznie zrównoważonym*, Program wieloletni 2005-2009, nr 11, IERiGŻ-PIB, Warszawa, 23-39.
- Łuczka-Bakuła W. 2007: *Rynek żywności ekologicznej. Wyznaczniki i uwarunkowania rozwoju*, PWE, Warszawa.
- Runowski H. 1996: *Ograniczenia i szanse rolnictwa ekologicznego*, SGGW, Warszawa.
- Runowski H. 2012: *Rolnictwo ekologiczne w Polsce – stan i perspektywa*, [w:] J. Zegar (red.), *Z badań nad rolnictwem społecznie zrównoważonym*, Program wieloletni 2011-2014, nr 50 (15), IERiGŻ-PIB, Warszawa, 38-78.
- The World of Organic Agriculture – Statistics and Emerging Trends*. 2002-2014, Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, Switzerland i International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Bonn, Germany.
- Tyburski J., Żakowska-Biemans S. 2007: *Wprowadzenie do rolnictwa ekologicznego*, SGGW, Warszawa.
- Willer H., Lernoud J., Schaack D. 2013: *The European Market for Organic Food 2011*, Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, Switzerland i Foundation Ecology and Agricultural Informatio Company (AMI), Bonn, Germany.
- Willer H., Youssefi M. 2007: *The current status of organic farming in the world – focus on developing countries*, Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, Switzerland i Foundation Ecology and Agriculture (SOEL), Bad Duerkheim, Germany.

Summary

The article aims to present the size and pace of development of organic production and organic food market in the world. The biggest areas of agricultural land cultivated with the use of organic methods are in Australia, Europe and South America while the biggest organic food market is in the rich countries of North America and Western Europe, and Japan and is constantly developing. It creates opportunities for development of agricultural production with the use of organic methods. Organic food production is developing in both highly developed and developing countries, which see that this kind of production gives chances for export and utilisation of labour force surplus, increase in income and development of poor farms.

Adres do korespondencji
dr inż. Dorota Komorowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Ekonomiki Rolnictwa i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
tel. (22) 593 41 10
e-mail: dorota_komorowska@sggw.pl